

Čelem k masám?

Únor 1948 pohledem studentů Fakulty designu a umění Ladislava Sutnara
Západočeské univerzity v Plzni

MARTIN TICHÝ

Budova fakulty obalená, ba přímo svíraná pytlou připomínající strukturou i barvou vězeňský mundúr. Evokující obrovský zamřížovaný prostor, v němž se návštěvník nemůže cítit svobodný. V jejím hlavním, multifunkčním sálu, v ateliérech i v dalších prostorách obrovské kabelové cívky a role ostnatého drátu, obrazy a skulptury připomínající dobu násilí a represí. Zdánlivý odkaz k jednoznačně datovatelné minulosti prolomovala moderní instalace k bezčasí. Ocelové zábrany a figuríny „zpřítomňovaly“ dobu současnější...

Studenti 27. února proměnili svými instalacemi novou budovu Fakulty designu a umění Ladislava Sutnara Západočeské univerzity v Plzni v jedinečný prostor, v němž připomněli historické události února 1948 v Československu. Téhož večera zde zazněl komponovaný program – hudebně-literární koncert, připomínající v průvodním slovu jednak dobový i současný kontext února 1948, zejména ale hudbu skladatelů, jejichž životy komunistický režim ovlivnil. Těch, jejichž jména jsou spojena s dobově prožimními, budovatel-skými kompozicemi, jako například *Kupředu, zpátky ni krok* Jana Seidela, ale hlavně umělců, kteří své jméno a tím ani dílo nepropůjčili režimu – tedy Miloslava Kabeláče, Bohuslava Martinů a Klementa Slavického.¹

Komponovaný večer však nezastihl návštěvníky koncertu z řad studentů Fakulty designu a umění

Ladislava Sutnara nepřipravené. Ti totiž již na začátku února připravili dvě výstavy, které spojovalo jedno téma – *Únor 1948*, bezesporu náročné nejen pro studenty, nýbrž i pro jejich pedagogy. Na jedné z nich dominoval motiv ostrého předělu a zlomu. V metafoře uměleckého díla symbolizoval nebezpečí, pod jehož nepřirozeným tlakem se násilně a definitivně láme i zdánlivě pevný materiál, který tak nabývá ostrých hran, jež dokáží zraňovat a ubližovat. K expozici posloužil i bývalý sklad zbraní Lidových milicí.

Pedagogové, zejména ti z ateliéru kovu a šperku, na začátku semestru vyjadřovali rozpaky, jak celofakultně určené téma *Únor 1948* uchopit a zpracovat. Studenti však měli možnost, aby se spíše než na všeobecné formální politické, dějinné pojetí, soustředili na ryze osobní, lidskou rovinu dramatu a ztrát, na ztvárnění zdánlivě privátních příběhů vnitřních osobních svobod a lásek, z nichž nejednou roste naděje a víra v lepší budoucnost. Mnohé pak překvapilo, s jakou empatií a citem studenti zvolené téma vnímali a následně i zpracovali. Však někteří z nich v rámci společných rozprav a konzultací do ateliéru vnesli osobní rodinné zkušenosti s bezprávím komunistické zvláště.²

Vnitřní prostory multifunkčního sálu, v němž zněla 27. února 2018 hudba a průvodní slovo, osadili mladí umělci plakáty. Tedy médii, jež jim umožnilo akcentovat jedno z osmičkových výročí prostřednictvím

všeobecně srozumitelných symbolů – koláží utvořených z pěticípých hvězd, srpů a kladiv, nejednou i zoomorfních ikon. V totalitárních a autoritativních režimech hrají nezastupitelnou roli symboly barev či jejich kombinace – zpětně jsou tak v mediální zkratce tyto režimy charakterizovány například jako hnědá či rudá totalita. A právě různé škály valérů rudé, černé, šedé, bílé, žluté, tedy zlaté, atd. v rámci umělecké licence odkazovaly k dobovému kontextu. Jako „značka doby“ pak mladým umělcům posloužila postava, respektive tvář Klementa Gottwalda, v jejich pojetí dodnes reprezentující nejen dny února 1948, nýbrž i represe komunistického režimu.

Hru se symboly, primárně však se zadaným tématem a jeho možnými odkazy jistě ovlivnila generační zkušenost mladých umělců. To, že je nepřímá, odvozená z mnoha jiných zdrojů než například z odborné literatury, je samozřejmé – i díky tomu však působily jednotlivé expozice šperků, plakátů, perforační skulptury instalované v rámci komponovaného večera na budově i uvnitř ní nezaměnitelně, originálně a invenčně. Na tomto místě však lze prezentovat pouhý výsek z ucelených souborů. I ten ale naznačuje, co mladí lidé o tomto období nedávné minulosti vědí, co si o něm myslí, jak ho prezentují – nejen pro pedagogy, nýbrž i pro sebe, pro své vrstevníky, s nimiž tak bezprostředně komunikují.

1 Více o komponovaném pořadu viz <https://operaplus.cz/tvurci-ohlednuti-za-unorem-1948/>. Odkaz na brožuru *Čelem k masám? Tvůrčí ohlednutí za únorem 1948* viz <https://www.ustrcr.cz/publikace/martin-tichy-celem-k-masam-tvurci-ohlednuti-za-unorem-1948/> (obé citováno k 6. 11. 2018).

2 Za obrazové materiály a textové podklady děkuji doc. M. A. Petru Vogelovi.

Kristyna Onallah

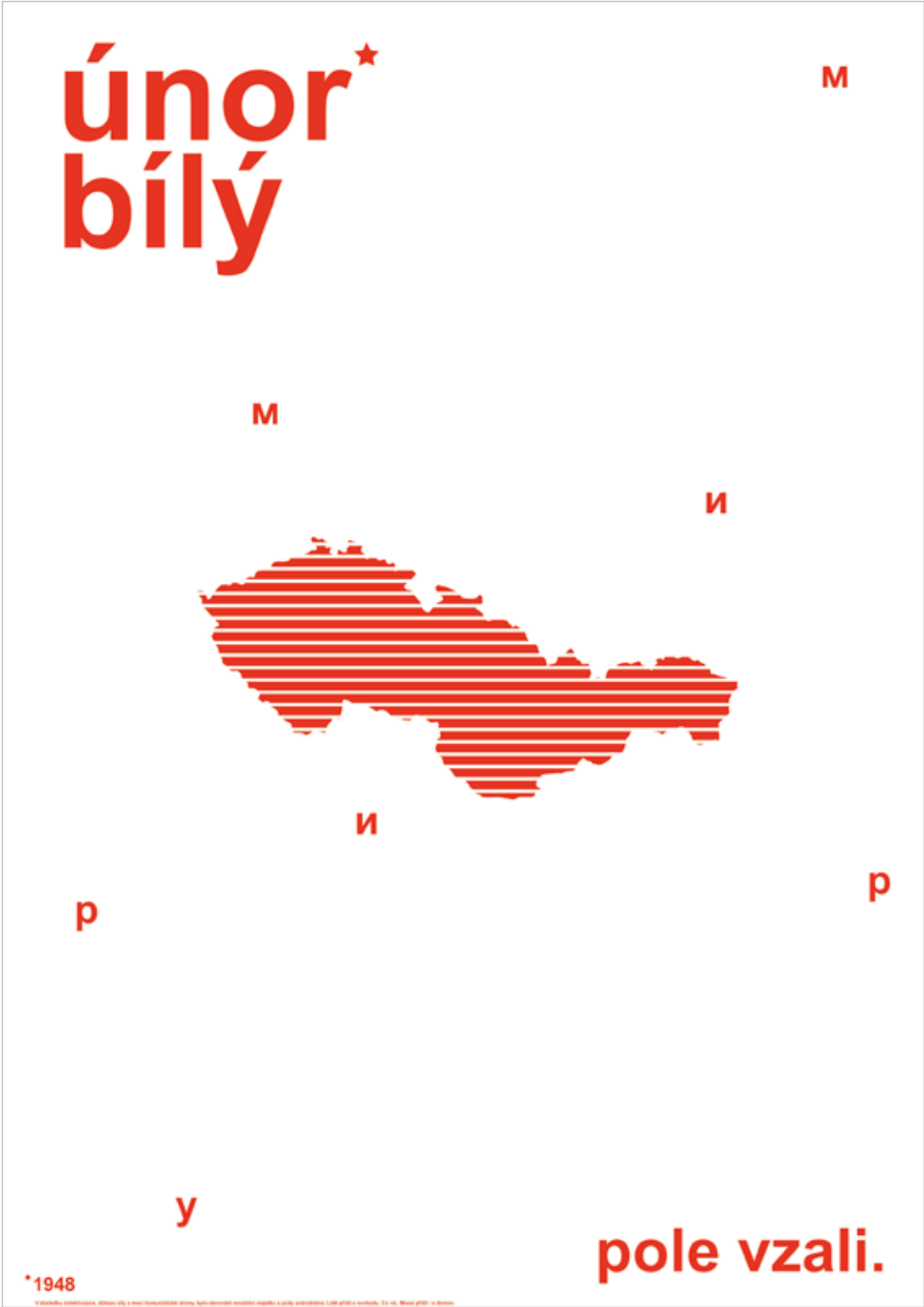
Kristina Bartová

Tereza Kodetová

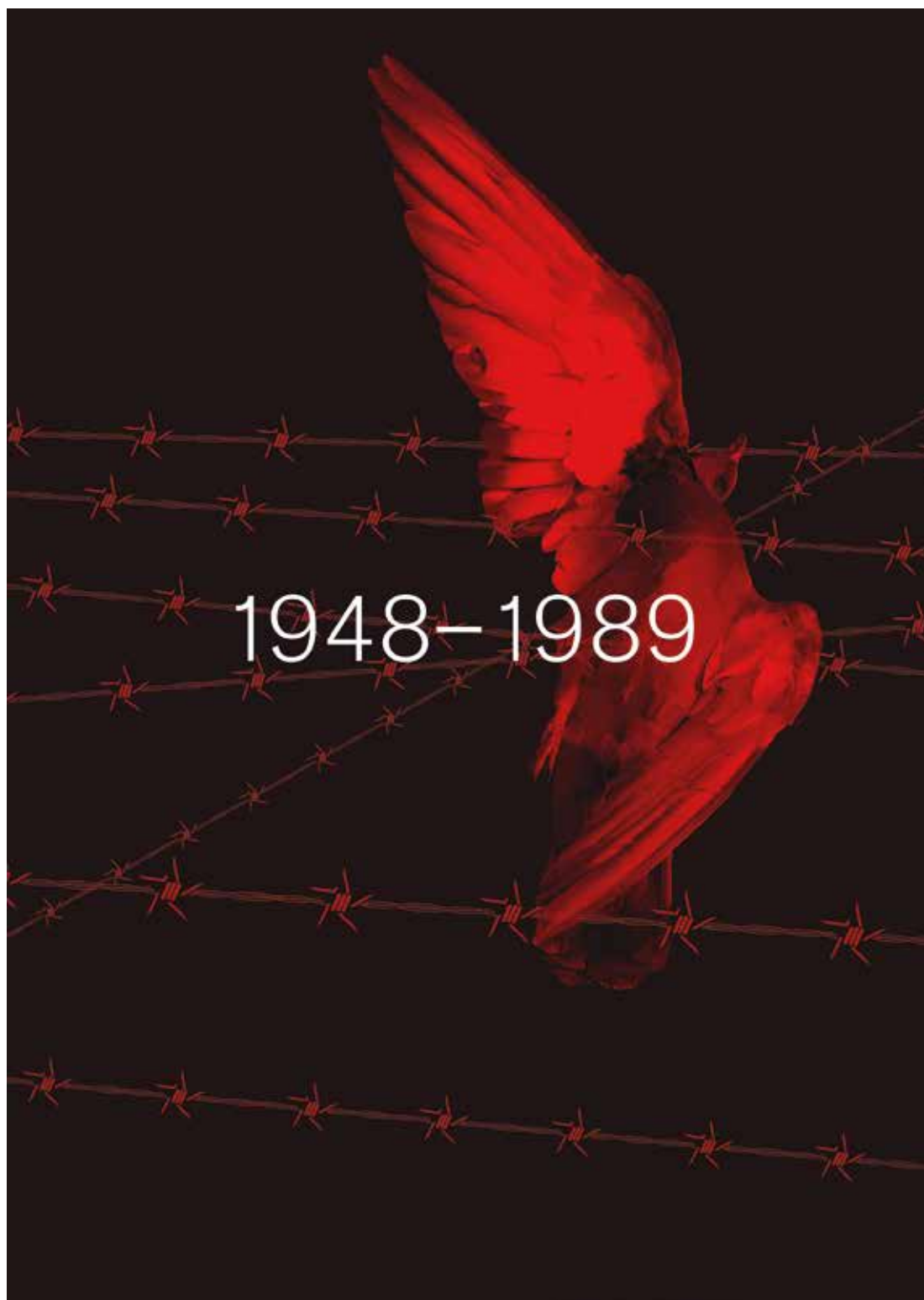
Martina Scholleová

Vojtěch Liebl

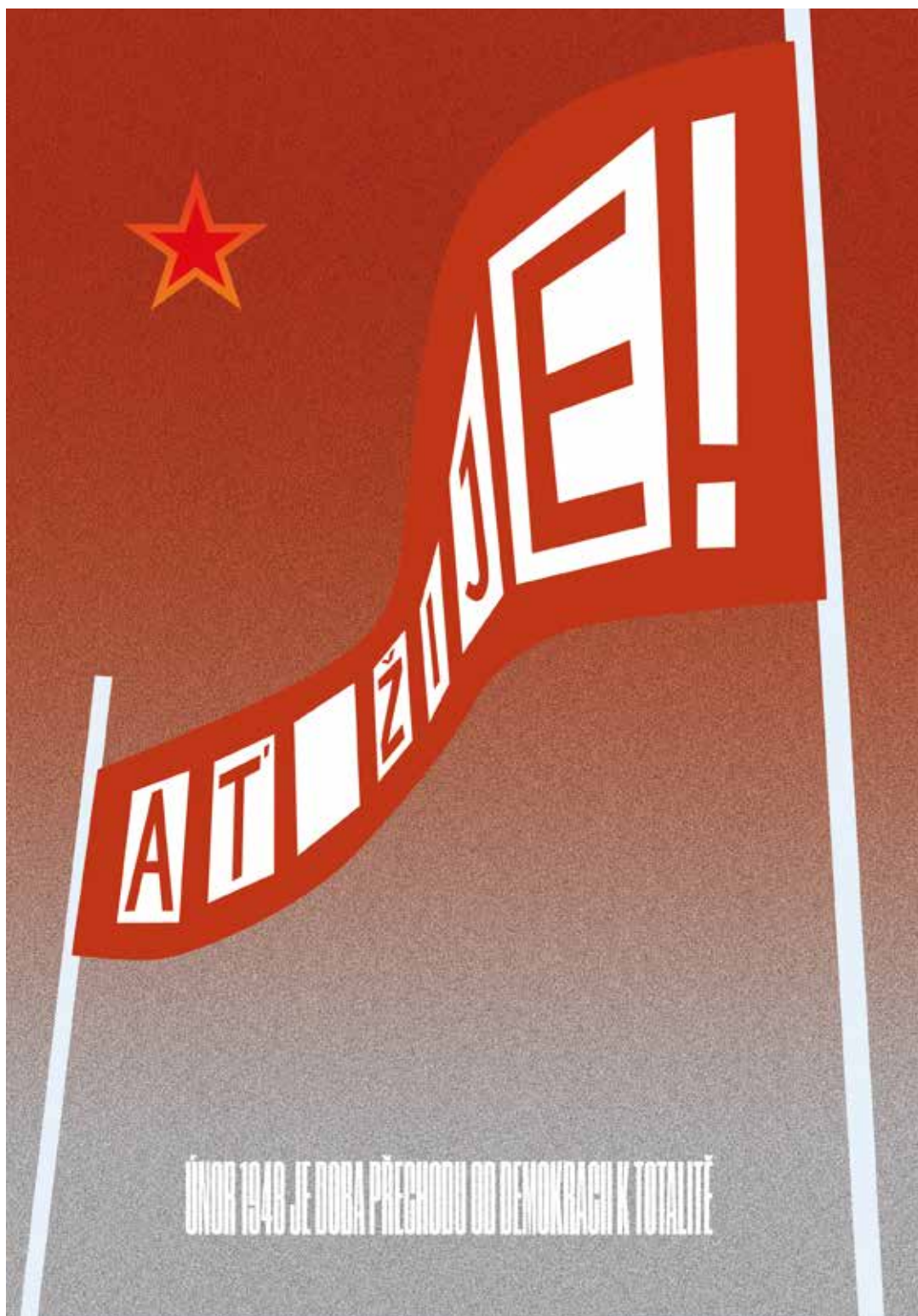

Philip Ward

Monika Nehasilová

Siarhei Tsalavalnikau

Andrea Bialková

Martin J. Pouzar

Sergey Dubovyk

Jitka Ticháčková